

การพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี

The Development of the Political Role of Women

วิภาวรรณ อุปนิสาร*

พศ.ดร.กักดี โพธิ์สิงห์, ศศ.ดร.สัญญา เคนากูบี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี เพื่อนำแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน ๔๐ คน แล้วสรุปตามข้อคำถามทั้ง ๕ แบบเป็นขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีจังหวัดยโสธร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับเนื้อหา และกลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานทั้ง ๔๐ คน ใช้เป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร คือการพัฒนาด้านความรู้ทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี ด้านประชาธิปไตย ด้านเจตคติและ ด้านพฤติกรรม ให้กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้แบบประชาธิปไตย เจตคติและพฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากสตรียังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรจึงไม่กล้าแสดงบทบาทที่ตัวเองมีอยู่ ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อพัฒนาบทบาททั้งสามด้านอย่างสม่ำเสมอแล้วจะทำให้สตรีมีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, บทบาททางการเมือง, สตรี

Abstract

This research aims to study the factors that influence the development of the political role of women, to the development of the political role of women, to the

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

* อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

development of the political role of women. And brought to trial with a target sample. The Primary Health Care group volunteers (VHV). Kut Chum District, Yasothon Province Kut Chum District 40 and summarized by the question, as well as five steps, using questionnaires, tests and interviews. To describe the relationship between different factors. Related to the development of the political role of women Yasothon. In order to obtain information that is accurate and relevant to the content. Volunteers and members of the Primary Health Care 40 people as part of a more complete analysis. The research found that Factors affecting the development of the political role of women in the province. The development of common knowledge. To be used in the development of the political role of women, democracy and the activity behaviors to target the most knowledgeable democracy. Activity and political behavior Because women do not develop as they should, therefore, not the role itself is. The research suggests that the development of the three sides, it is consistently the political equality with men.

Keywords: The development, Political Role, Women

๑. บทนำ

การพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี โดยให้สตรีมีบทบาททางการเมือง ได้รับความสนใจ และมีการศึกษาอย่างกว้างขวาง ภายหลังที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ หรือ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นปีสตรีสากล สตรีจำเป็นต้องเข้ามา มีบทบาทในการคิดและตัดสินใจในระดับต่างๆ เพราะการตัดสินใจเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสตรีโดยรวม สัดส่วนการมีบทบาททางการเมืองของสตรีในประเทศต่างๆ พบว่ายังมี สัดส่วนค่อนข้างต่ำ องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ระบุว่าแม้ว่าจะมีจำนวนสตรีเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรโลก แต่สตรีได้รับเลือกตั้งให้เข้าดำรง ตำแหน่งสมาชิกในรัฐสภาเพียงร้อยละ ๑๒ และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลเพียงร้อยละ ๓

ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของการมีบทบาททางการเมืองของสตรีในระดับท้องถิ่นนั้นมีสัดส่วนที่ดีกว่าในระดับชาติ แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การมีบทบาททางการเมืองของสตรีอย่าง เสรี ถือเป็นพื้นฐานของกระบวนการทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่ กระบวนการให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองอันชอบธรรม ในสังคมประชาธิปไตยสิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การที่สตรีต้องมีบทบาทในการปกครองประเทศ หรือใช้สิทธิเพื่อแสดงบทบาทต่างๆ ในทางการเมือง ได้โดยตรง ภายใต้กรอบของกฎหมาย ถือเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในแง่ของหลักการและอุดมการณ์ การมีบทบาททางการเมืองสตรี ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะ ประชาธิปไตยคงเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการมี

บทบาทของบุรุษและสตรี ดังนั้น การมีบทบาททางการเมืองของสตรี จึงเป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายที่จะอยู่ใต้การปกครอง ในการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจ ผลประโยชน์ แม้กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็บัญญัติรับรองสิทธิความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้อย่างชัดเจน สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้สตรี ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่นเดียวกับบุรุษ โดยเฉพาะการเข้ามามีบทบาทกิจกรรมทางการเมืองซึ่งก็ได้มีการยอมรับบทบาทและความสามารถของสตรีมากยิ่งขึ้นจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคม จึงกล่าวได้ว่า สตรีได้กลายเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่มีความสำคัญในสังคมจากค่านิยมในปัจจุบันเชื่อว่า อำนาจทางการเมืองควรที่จะกระจายอำนาจไปสู่สตรีโดยไม่จำกัดเพศ ชนชั้น เชื้อชาติ หรือศาสนา ดังนั้น สตรีควรที่จะมีบทบาททางการเมืองอย่างแท้จริงและทั่วถึง ซึ่งนับว่าเป็นผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางการเมืองของสตรีโดยปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้คือ การให้สตรีได้รับโอกาสทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ข้อดีของกลุ่มสตรีทดลองนี้คือ มีประสบการณ์ ความต้องการ นิสัยใจคอ มีมุมมองและความสามารถที่แตกต่างจากบุรุษ จึงมีความละเอียดรอบคอบในการจัดทำแผนงานโครงการฯ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเป้าประสงค์การวิจัยเชิงพื้นที่จังหวัดยโสธร เกี่ยวกับการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีเป็นสำคัญ เพราะการพัฒนาบทบาททางการเมืองเป็น

เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองนั่นก็คือ ประเทศใดที่สตรีมีระดับการมีบทบาททางการเมืองสูงย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง การที่สตรีในจังหวัดยโสธรมีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นทั้งในเมืองระดับชาติ และโดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น มีสตรีจำนวนมากที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ จึงเป็นแรงดลใจให้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการพัฒนาบทบาทต่อการมีบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร ซึ่งจะทำให้สตรียิ่งมีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อคุ้มครองสิทธิและโอกาสอย่างทัดเทียมกันในสังคม ตลอดจนเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในทางสังคม และการเมืองเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสตรีที่มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเน้นที่กลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของสตรีมากยิ่งขึ้นและถือว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงในการพัฒนาบทบาทต่อการมีบทบาททางการเมืองของสตรี และที่มีอิทธิพลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร
๒. เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร
๓. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย ๑) ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ศึกษาจากบุคคลที่เป็นผู้นำทางการเมืองที่เป็นสตรีในจังหวัดยโสธร

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างแนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย ๑) สรุบบทเรียน ๒) สรุปลงจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๓) จัดการความรู้โดยมีที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้วิจัย และ ๔) สร้างโครงการและได้โครงการอบรมทางการเมืองที่เป็นสตรีในจังหวัดยโสธร

ขั้นตอนที่ ๓ นำโครงการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธรไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ประกอบด้วย ๑) กลุ่มทดลอง ในการวิจัยในระยะที่ ๓ คือ กลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน ๔๐ คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ก่อนการอบรมให้ทดสอบโดยใช้แบบสอบถาม ด้านความรู้

ความเข้าใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านเจตคติที่มีต่อบทบาททางการเมืองของสตรีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นตารางการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการอบรมตามกำหนดเวลา ๑๓-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร และ ๓) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One -Group Pre-test-Posttest Design โดยการเลือกแบบจากการกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน ๔๐ คน

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย ๑) ทดสอบกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ๒) เก็บข้อมูลประเมินผลที่ได้จากแบบสอบถาม และ ๓) นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลการดำเนินการวิจัย

๔. สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี ในจังหวัดยโสธร พบว่า มี ๓ ปัจจัยที่มีผลคือ ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านเจตคติที่มีต่อบทบาททางการเมืองของสตรีตามวิถีประชาธิปไตย และด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมุติฐาน แบบเป็นขั้นตอน เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงของผู้นำสตรี และสตรี โดยเก็บข้อมูลด้วยการลงภาคสนามโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำสตรี และสตรีทั้งหมด ๔๐ คน เพื่อใช้เป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสตรีกลุ่มทดลอง ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของสตรีมากยิ่งขึ้นและถือว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี และที่มีอิทธิพลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีต่อไป

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากทีกลุ่มทดลองกลุ่มสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน ๔๐ คน ได้นำความรู้เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสตรีที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้ว ทำให้ผลการทดลองในด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้านเจตคติที่มีต่อบทบาททางการเมืองของสตรีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง

แบบประชาธิปไตย มีบทบาททางการเมืองมากขึ้น สูงกว่าก่อนการทดลอง โดยใช้ความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาเจตคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกมาพัฒนาบทบาททางการเมือง ดังนี้

๑. การพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจาก ตอบสนองความต้องการของสตรีส่วนใหญ่ ระบบการเมืองต้องเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็น “ระบอบประชาธิปไตย” ที่แท้จริงพร้อมกันนี้ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ สตรีได้แสดงทัศนะและเข้ามา มีบทบาททางการเมือง มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ เพื่อเป็นการช่วยให้รัฐบาลมีความรอบคอบในการบริหารประเทศ และสอดคล้องตรงกับความ ต้องการของสตรีมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการควบคุม การบริหารอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น การศึกษาก็เป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่จะส่งผลให้การมีบทบาทในการเสนอ ความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง การที่จะให้สตรีเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐานได้นั้น ประการแรกควรต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงสิทธิและบทบาทขั้นพื้นฐานและควรปลูกฝังว่าการเมือง เป็นเรื่องของทุกคนมิใช่จำกัดแต่เพียงกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เท่านั้น ซึ่งการส่งเสริม และปลูกฝังดังกล่าวควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก เช่น ฝึกให้ มีบทบาทในการออกสิทธิแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ประการต่อมา ควรส่งเสริม ความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีบทบาทของสตรี ด้านการกระจายอำนาจ ส่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน ประการสุดท้ายซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด รัฐบาลจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมีความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีบทบาทของสตรี โดยการประสานงานทั้งทางภาครัฐและองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อสอดแทรกความรู้ดังกล่าวนั้น ไว้ในกิจกรรมต่างๆ หากปลูกฝังให้สตรี สามารถเข้าใจใน สิทธิและบทบาทขั้นพื้นฐานของตนเอง และสนับสนุนการมีบทบาทในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมแล้ว สิ่งนั้นจะเป็นตัวช่วย ส่งเสริมและสนับสนุนในระยะยาวให้สตรี ในท้องถิ่นเข้ามาบทบาทในการทางการเมืองได้ สอดคล้องกับแนวคิดของนางหม่อม ทวีศักดิ์ กล่าวว่า การพัฒนาด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย ต้องมีการสร้างเครือข่ายความรู้โดยการจัดตั้งองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเรื่องสิทธิมนุษยชน บทบาท หน้าที่ทางการเมือง สิทธิในการเลือกตั้ง พัฒนาโดยการสื่อสาร สื่อ โซเชียล ฯลฯ เพราะยุคนี้ถ้ามีการเผยแพร่ทางโลกออนไลน์จะรวดเร็วมาก โดยเฉพาะกลุ่มสตรีทดลอง จะสามารถนำความรู้ที่ได้มาไปพัฒนาต่อยอดทำความรู้ความเข้าใจด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับครอบครัวและชุมชนต่อไป เจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยให้ถูกต้องและใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงที่สุดนั้น ต้องตระหนักถึงข้อจำกัดในการประเมินดังกล่าวคือ การวัดเจตคติของกลุ่มสตรีทดลอง ด้านความเสมอ

ภาคหญิงชายมีมิติที่เกี่ยวข้องหลายมิติ อาทิ มิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจน ความเสมอภาคหญิงชายในครอบครัว ซึ่งล้วนมีผลต่อความเสมอภาคหญิงชายอย่างลึกซึ้งและซับซ้อน ทองใสอุปชัย กล่าวว่า การพัฒนาด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย เริ่มต้นของการพัฒนาสตรี ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยก่อน เมื่อเกิดการพัฒนาสิ่งต่างก็จะตามมา นอกจากความรู้เกี่ยวกับการเมืองแล้วก็จะมีการปฏิรูปในหลายๆ ด้าน กลุ่มสตรีต้องมีการปฏิวัติในความคิด ทักษะคติ รวมทั้งกระบวนการวิสัยทัศน์ของสังคมโดยรวม ให้เปิดกว้างมากขึ้น ยอมรับกับความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมร่วมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม ธรรมาภิบาลในระบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ความหลากหลายของสตรีรวมพลังและสามารถสะท้อนออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ มันจึงเป็นทางตรงที่สุดที่จะให้การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยเชื่อมประสานเป็นหนึ่งเดียวไปสู่ ความยั่งยืนที่แท้จริง อูรา เด่นคำภู กล่าวว่า การพัฒนาด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย การเมืองคือการจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สุขทุกคนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ ประการแรก เป็นอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน ประการที่สอง จุดมุ่งหมายของการใช้อำนาจต้องเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การเมืองมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของทุกคน คือถ้าสตรีมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ก็ตระหนักดีว่า ถ้าระบบการเมืองดีจะทำให้ได้ผู้นำที่ดี และผู้นำที่ดีย่อมสร้างสรรค์ทุกคนอยู่ดีกินดี ความมั่นคงอุดม

สมบูรณ์หรือความอดอยากยากจนของทุกคนจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมืองเป็นสำคัญ ดังนั้นเมื่อพัฒนาความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยการเผยแพร่ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว สตรีทุกท่านก็ควรเอาความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในชีวิตประจำเพื่อนำไปสู่พัฒนาเกี่ยวกับการเมืองและการแสดงบทบาททางการเมืองของสตรีต่อไปในอนาคต อย่างถาวรและตลอดไปในอนาคต ภัทรวรินทร์ ทองน้อย กล่าวว่า การพัฒนาด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย ในครั้งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่สุด เมื่อเรามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้ว สิ่งที่มาคือการนำเอาความรู้ที่ได้ นำไปสร้างบทบาททางการเมืองของสตรี เริ่มจากครอบครัว ชุมชน จังหวัด ฯลฯ นำความรู้ความสามารถที่มีที่ได้จากการประชุมไปต่อยอดในการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย การพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยแนวทางนี้ เป็นบันไดขั้นต้นของทุกสังคมที่จะก้าวสู่ระบอบประชาธิปไตย คือการพัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย จะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก็คือ แบบแผนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง เป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอมอบรมทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น ควรจัดให้มีการประชุม

เพื่อพัฒนาให้ความรู้กับสตรีบ่อยครั้งเพื่อที่จะได้นำเอาความรู้ที่มีได้มาแสดงออกถึงบทบาทของสตรีแล้วก้าวต่อไปในสังคมการเมืองอย่างมีความรู้และกล้าที่จะแสดงออกของสตรีอย่างมีความเชื่อมั่นต่อไป

๒. การพัฒนาเจตคติที่มีต่อบทบาททางการเมืองของสตรีตามวิถีประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจาก เน้นสร้างสังคมไทยที่มีความเสมอภาคคนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทสตรีในบริบทต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน แนวทางในการดำเนินงานเน้นการส่งเสริมและจัดให้มีการให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีให้แก่เด็ก เยาวชน สตรี และบุรุษทุกระดับและทุกกลุ่มอายุ ผ่านกระบวนการพัฒนาครู อาจารย์ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การให้ข้อมูลและการสื่อสารสาธารณะ ฯลฯ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิตสื่อต่างๆ และการกำหนดมาตรฐานในการเผยแพร่และสื่อสารสาธารณะอย่างเหมาะสม การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการการคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ และเพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างชัดเจนจะต้องดำเนินการสำรวจเจตคติของคนในสังคมต่อบทบาทของบุรุษและสตรี โดยจัดทำโครงการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกฝังเจตคติที่ดี รวมทั้งแนวทางการณรงค์เพื่อปรับกระบวนการทัศนคติและเจตคติของคนในสังคมที่มีต่อบทบาทของสตรี สอดคล้องกับแนวคิดของพัชนี วรกวิน^๑ กล่าวว่า

^๑ พัทณี วรกวิน, **จิตวิทยาสังคม**, (นนทบุรี : สถาบันสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๒๒), หน้า ๗๔.

วิธีการที่มีผลต่อการพัฒนาเจตคติไว้ดังนี้ การแนะนำให้เปลี่ยน (Suggestuon Situation) การแนะนำมี ๒ วิธี คือ ๑) แนะนำตามปกติ คือ คำแนะนำจากกลุ่มเพื่อน ผู้มีความสำคัญทางสังคม หรือแก่ตนเอง หรืออีกวิธีหนึ่ง คือ การสะกดจิต ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการสัมผัสและการเคลื่อนไหว ๒) การทำให้เกิดการคล้อยตาม (Conformity Situation) เป็นการสื่อสารโดยการแนะนำให้เขาเกิดความรู้สึกโดยตัวเอง เพื่อที่จะต่อ ยอดนำไปสู่การพัฒนาต่อไป เจตคติ คือ ความชอบ หรือความตั้งใจ ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับชุมชน ความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชน ความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วม กับภาคประชาสังคม ความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมใน ประเด็นต่างๆ ของสังคม ภาคประชาสังคม ชีวิต การเมือง ชีวิตชุมชน และชีวิตของโลก ความตั้งใจที่จะปรับปรุง สังคมให้ดีขึ้นตามที่เกิดขึ้นจากค่านิยม และคุณธรรมของพลเมือง คุณ ปั่นทอง กล่าวว่า การพัฒนาเจตคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จะต้องสร้างเจตคติที่ดีในทางการเมืองให้ดีกว่า ยกตัวอย่างการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง มีบทบาทในการเมือง สร้างความเท่าเทียม เพราะเจตคติของคนไม่เหมือนกัน อาจจะไปใน ทิศทาง บวก (+) หรือ ลบ (-) ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ก็ได้ ดังนั้น ถ้ามีเจตคติทางบวกต่อการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลายาวนาน แล้วพฤติกรรม หรือความคิดย่อมสอดคล้องกับ หลักประชาธิปไตย คือ อยู่ด้วยกันด้วยการร่วมมือ ซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือกันและกัน แก้ปัญหา ร่วมกันด้วยวิธีการแห่งปัญญา การประชุมในครั้ง นี้ จึงป็นสิ่งดีเพื่อที่จะได้มองเห็น แลกเปลี่ยนความคิด

ซึ่งกันและกัน และได้นำไปพัฒนา ทองจันทร์ สีกา กล่าว ว่า การพัฒนาเจตคติทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย จะต้องมอง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย เจตคตินั้น เป้าหมายจะถูกอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ สวนประกอบ ด้านอารมณ์ ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ใดหากมีสิ่งขัด กับความรู้สึกมากกระทบก็จะทำให้เจตคติในเวลานั้น เปลี่ยนไป เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่ว่าจะชอบ หรือไม่ชอบ สิ่งใดต้องภายหลัง เมื่อตนเองได้มี ประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ แล้ว ดังนั้น ในการพัฒนา เจตคติของบุคคลกับการเมืองต้องเลือกด้านที่ดี มุมมองที่ดี อารมณ์และความคิดจึงจะนำพาเจตคติ ทางการเมืองจึงจะไปในทางที่ดีเป็นต้น สายทอง ศรีมันตะ กล่าวว่า การพัฒนาเจตคติทางการเมือง แบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ เป็นแรงขับแรงจูงใจของบุคคล แสดงพฤติกรรมที่ จะแสดงออกไปในทางต่อต้านหรือสนับสนุน ต่อสิ่งนั้น หรือสถานการณ์นั้น ถ้าทราบทัศนคติของบุคคล ใดที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ โดย ปกติคนเรามักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่ สอดคล้องกับ ทัศนคติที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามก็เจตคติเมื่อเกิดขึ้นแล้ว อาจจะมีลักษณะที่ค่อนข้างถาวร และคงทน ความ รังเกียจเดียดฉันท์ ที่เรียนรู้ในวัยเด็กอาจจะคงอยู่ ต่อไปจนชั่วชีวิต เจตคติทางการเมือง ศาสนาและ อื่นๆ มักจะมีความคงทนเป็น อันมาก ดังนั้นในการ พัฒนาเจตคติทางการเมือง ต้องแนะนำหรือยก ตัวอย่างในด้านที่ดีของการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลดีของการเมือง จึงจะนำไปสู่การพัฒนาในเบื้องต้น

๓. การพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้สตรีในกลุ่มทดลองได้แสดงออกทางพฤติกรรม พฤติกรรมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง การเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น การเข้าร่วมประชาพิจารณ์ การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง เพื่อผู้วิจัยจะได้นำมาพัฒนาซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาในกลุ่มสตรีทดลองให้ได้ ได้รับความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองคืออะไร ผู้วิจัยมองว่า การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของสตรีเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของสังคมที่ทันสมัย และสังคมที่ทันสมัยแล้วนั้นมีพื้นฐานสำคัญในทางการเมืองของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว เราจะพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่ และประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกซึ่งต่างก็พยายามเปิดโอกาสให้สตรีได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ประเทศที่ยึดเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นหลักในการปกครอง ยึดหลักการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ก็จำเป็นต้อง

ส่งเสริมให้สตรีภายในประเทศเข้าไปมีบทบาททางการเมืองและได้แสดงออกถึงบทบาทของสตรีให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ได้พัฒนาแล้วเกี่ยวกับการเมืองโดยความเข้าใจอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของรสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ^๒ การมีบทบาททางการเมืองเป็นการยอมรับในความสามารถของสตรี เป็นการยอมรับว่าสตรีสามารถตัดสินใจที่จะกำหนดอนาคตของตนเองได้ การแสดงออกทางการเมืองเพื่อกระตุ้นหรือสนับสนุนนโยบายของรัฐหรือรัฐบาลนั้นยอมเป็นการกำหนดอนาคตตนเองด้วย เป็นการยอมรับว่าสตรีมีความสามารถมากพอที่จะทราบได้ว่ารัฐควรทำอะไรอันมีผลต่อการดำรงชีวิตตน การมีบทบาททางการเมืองเป็นการยอมรับความเป็นพลเมือง (Citizenship) ของสตรี บทบาทในการตัดสินใจของรัฐบาล การมีบทบาททางการเมืองช่วยสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) แก่รัฐบาล รัฐบาลจะมีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การยอมรับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล การมีบทบาททางการเมืองทำให้สตรียอมรับในรัฐบาลด้วย เพราะสตรีได้มีส่วนในการแสดงบทบาท ในการตัดสินใจนั้นๆ อรอน แสงเสน กล่าวว่าการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้นั้นจะต้องพัฒนาที่ตัวเองก่อนและต้องมีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องได้ เห็นแก่

^๒ รสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ, “พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการทางการเมืองไทย : ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๑) : หน้า ๔๖-๕๙.

ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ์ ขायเสียง สามารถเล็งเห็นโทษที่จะตามมาภายหลัง พัฒนาด้านความคิด กล้าแสดงออกในที่ประชุมเมื่อเห็นว่าสิ่งนั้นถูกต้องหรือไม่ถูกต้องและเสนอแนวคิดเพื่อที่จะได้นำไปเป็นการพัฒนาในอนาคต เปลี่ยนแปลงค่านิยมเก่าๆ ของการรับของกำนัลจากผู้ที่จะมาเป็นผู้นำให้มองที่ความสามารถมากกว่าสิ่งของ พิจารณาให้เห็นในข้อดีและข้อเสียของผู้ที่จะมาเป็นผู้นำ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่อย่าแตกแยกเพื่อที่จะได้ร่วมพัฒนาไปด้วยกันด้วยความสามัคคี ผู้นำควรสอบถาม ประชาสัมพันธ์ ในการทำงานในชุมชน ทำงานด้วยความโปร่งใส จึงจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน คำดี บุญพร้อม กล่าวว่าการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ต้องอาศัยศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลอื่นที่มีต่อความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล หรือที่เราเรียกว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมของผู้มีอำนาจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล การเชื่อฟังคำสั่งของผู้มีอำนาจ ซึ่ง ณ จุดนี้จึงต้องริบพัฒนาเป็นอย่างยิ่งเพราะผลที่ตามมาคือการซื้อเสียงขายสิทธิ์อย่างแนบเนียน เพราะการที่ปล่อยให้คนที่ไม่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อื่นเข้ามาเป็นผู้นำก็ไม่เกิดผลสิ่งที่ควรเร่งพัฒนาที่สุดคือพฤติกรรมในเรื่องซื้อเสียงขายสิทธิ์ พิน สว่างวงศ์ กล่าวว่าการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก่อนอื่นเราต้องมีการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นโดยการนำมาวิเคราะห์หาความเป็นจริงว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าถูกต้องเรา

ควรรับฟังและนำมาแก้ไข ถ้าไม่ก็สมควรให้เหตุผล แสดงให้เห็นว่าไม่ถูกต้อง แต่อย่าสร้างความขัดแย้ง ด้วยความเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ต้องแสดงให้เห็นถึงหลักความเป็นจริง เมื่อกล้าที่จะแสดงบทบาทคือ กลายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเราเองในทิศทางที่ดี โสภกา ไชยแสง กล่าวว่าการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่เด่นชัด และต้องเร่งพัฒนาให้เร็วที่สุด เห็นจะเป็นเรื่อง ขจัด ปัญหา การซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง เพราะพฤติกรรมนี้มีให้เห็นอยู่เป็นนิจไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งอะไรขึ้นมา ก็จะมีพฤติกรรมเช่นนี้อยู่ประจำ ก่อให้เกิดพฤติกรรมอีกอย่างตามมา คือการนอนหลับทับสิทธิ์ มีความคิดที่จะไม่ออกไปเลือกตั้งด้วยเหตุผลว่ารับเงินเค้ามามาแล้ว ดังนั้นถ้าการพัฒนาตรงจุดนี้ ผ่านไปได้ ก็จะนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของประเทศชาติสืบไป สำราญ แก้วกัญญา กล่าวว่าการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สมควรให้การสนับสนุนเกี่ยวให้สตรีได้แสดงบทบาท ได้มีส่วนร่วมในการเมืองบ่อยครั้งจะทำให้กล้าแสดงออก พฤติกรรมทางการเมืองก็จะพัฒนาและเปลี่ยนไป อาทิเช่น การเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองในระดับต่างๆ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเดินขบวนหรือแสดงออกซึ่งการคัดค้านรัฐบาล การเลือกพรรคการเมืองที่เห็นพ้องดีที่สุด การเลือกอุดมการณ์ทางการเมืองที่เห็นพ้องดีที่สุด รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำการเมือง เป็นต้น

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนา ด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่าง ยั่งยืน ต้องมีการสร้างเครือข่ายความรู้โดยการจัด ตั้งองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ เมืองในระบอบประชาธิปไตย และสามารถนำ ความรู้ที่ได้มาไปพัฒนาต่อยอดทำความเข้าใจความ เข้าใจด้านความรู้ในการเมืองแบบประชาธิปไตยให้ กับครอบครัวและชุมชนต่อไป เจตคติด้านความ เสมอภาคบุรุษและสตรี ต้องตระหนักถึงข้อจำกัด ในการประเมินคือ การวัดเจตคติของกลุ่มสตรี ทดลอง ด้านความเสมอภาคบุรุษและสตรีมีมิติที่ เกี่ยวข้องหลายมิติ อาทิ มิติทางสังคม วัฒนธรรม

เศรษฐกิจ ตลอดจน ความเสมอภาคในครอบครัว ซึ่งล้วนมีผลต่อความเสมอภาคอย่างลึกซึ้งและ ซับซ้อน ดังนี้ ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาท ทางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร สามารถนำ รูปแบบทั้ง ๓ ด้าน ไปใช้ในการพัฒนาบทบาท ทางการเมืองของสตรี ได้ทุกพื้นที่

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ส่วน ราชการ และภาคเอกชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดสามารถนำรูปแบบการพัฒนาบทบาท ทางการเมืองของสตรี ทั้ง ๓ ด้าน ไปจัดทำแผน อบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้สตรีมี บทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

พัชนี วรกวิน. **จิตวิทยาสังคม**. นนทบุรี : สถาบันสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๒๒.

(๒) วารสาร :

รสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ. “พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการทางการเมืองไทย : ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช**, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๑).